

Οι Επιπτώσεις του Τραύματος στην Ανάπτυξη του Παιδιού

Αυτό το βιβλίο απευθύνεται σε άτομα που εμπλέκονται στην φροντίδα των παιδιών και σε επαγγελματίες πρώτης γραμμής

Priya Patel and Panos Vostanis

Μετάφραση: Παπαγεωργίου Ματίνα

Κάθε παιδί είναι διαφορετικό!

Στο παρελθόν κυριαρχούσε η άποψη ότι η ανάπτυξη των παιδιών έχει σχέση αποκλειστικά ή σε μεγάλο βαθμό με το επίπεδο της νοημοσύνης (συνήθως αναφέρεται ως IQ)...Σήμερα η άποψη αυτή έχει αλλάξει!

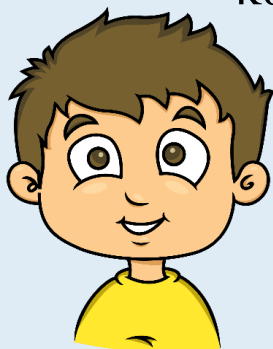
- Αντίθετα, θεωρείται ότι **ένα παιδί εξελίσσεται σε διαφορετικούς τομείς**
- Κανένα παιδί δεν λειτουργεί καλά ή υπολείπεται, σε όλους αυτούς τους τομείς.
- Καλύτερη κατανόηση **των δυνατοτήτων και των δυσκολιών του κάθε παιδιού** είναι απαραίτητη για τον σχεδιασμό της παρέμβασης που θα μεγιστοποιήσει τις δυνατότητες του

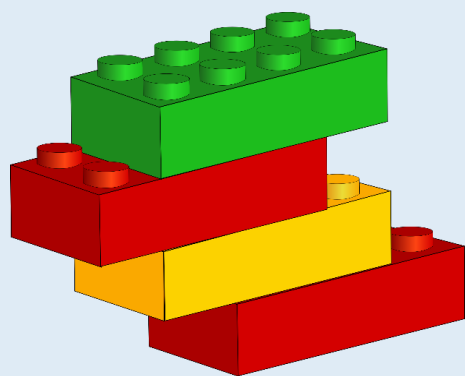
Αυτές οι αρχές ισχύουν για όλα τα παιδιά, αλλά υπάρχουν **συγκεκριμένα αναπτυξιακά θέματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά που έχουν βιώνουν τραυματικές εμπειρίες**

Η συνεχής ανάπτυξη του παιδιού είναι όπως τα τουβλάκια.

- Ένα παιδί που βιώνει κάποια τραυματική εμπειρία (όπως **κακοποίηση και απόρριψη**) είναι πιθανό να **έχει χάσει πολλά τουβλάκια από τα θεμέλια της ανομοιογενούς ανάπτυξής του.**

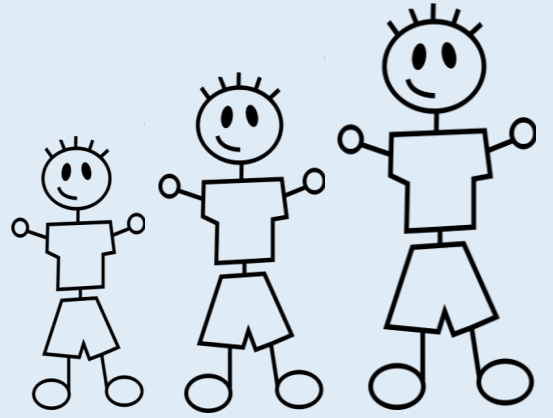

Τομείς Ανάπτυξης

Παιδιού

Διάσταση	Παραδείγματα
Σωματική Ανάπτυξη	Βάρος, ύψος, περίμετρος κεφαλής.
Συμπεριφορικός τομέας	Λεκτική ή σωματική έκφραση σε σχέση με τους άλλους, όπως μέσω επιθετικότητας.
Γνωστικός τομέας	Μνήμη, συγκέντρωση, επίλυση προβλημάτων, ικανότητα μάθησης, ικανότητα να ακολουθεί οδηγίες
Συναισθηματικός τομέας	Ικανότητα κατανόησης και έκφρασης ποικίλων συναισθημάτων
Κοινωνικός τομέας	Μάθηση από άτομα που το φροντίζουν κι άλλους ενήλικες, αλληλεπίδραση με τους άλλους, σύναψη και διατήρηση φιλικών σχέσεων, μοίρασμα
Επικοινωνία	Έκφραση (όπως το δείξιμο, η ομιλία) και αντίληψη (όπως ικανότητα να ακολουθεί οδηγίες)
Ηθική Ανάπτυξη	Βοηθά, δεν βλάπτει, κατανοεί τη διαφορά μεταξύ σωστού και λάθους
Προσωπικές Δεξιότητες	Ντύσιμο, διατροφή και δεξιότητες τουαλέτας υγιεινή και ανεξαρτησία, ανάλογα με την χρονολογική ηλικία

Πως οι παράγοντες κινδύνου και ανθεκτικότητας επηρεάζουν την ανάπτυξη των παιδιών;

Όλα τα παιδιά έχουν δυνατότητες και περιορισμούς σε κάποιου τομείς της ανάπτυξής τους

Αυτό είναι σημαντικό όταν εστιάζουμε σε **τομείς που απαιτούν προσοχή και πρόληψη (κινδύνων)** και **τομείς που μπορούν να ενισχυθούν (δυνατότητες ή ανθεκτικότητα)**

- *Οι παράγοντες κινδύνου αυξάνουν την πιθανότητα εκδήλωσης προβλημάτων ψυχικής υγείας στο μέλλον (π.χ. έκθεση σε ενδοοικογενειακή βία)*
- *Οι παράγοντες ανθεκτικότητας βοηθούν τα παιδιά να αντιμετωπίσουν τις αντιξοότητες και να ενισχύσουν την ανάπτυξη και το δυναμικό τους (π.χ. εκπαίδευση, κοινωνικές δραστηριότητες και πρόσβαση σε υποστήριξη και υπηρεσίες φιλικές προς τα παιδιά)*

Συνήθως ξεχνάμε εύκολα τις δεξιότητες και το δυναμικό των παιδιών όταν υπάρχουν προβλήματα και συγκεκριμένα στα παιδιά που έχουν βιώσει

τραυματικές εμπειρίες

Παιδιά που βιώνουν τραυματικές εμπειρίες

Παιδιά και νέα άτομα που βιώνουν τραυματικές εμπειρίες μπορεί να έχουν **ανομοιογενή ανάπτυξη σε διαφορετικούς τομείς**. Ενώ η κακοποίηση μπορεί αρχικά να επιβραδύνει την σωματική ανάπτυξη, τα παιδιά γενικά αναπληρώνουν εάν έχουν φροντίδα. **Η εμφάνιση, ωστόσο, μπορεί να είναι παραπλανητική**, επειδή συχνά η ανάπτυξη υπολείπεται συναισθηματικά και κοινωνικά από το αναμενόμενο.

- Η εμπειρία της βίας επηρεάζει την κατανόηση και έκφραση των συναισθημάτων τους σε σχέση με τα άλλα παιδιά της ίδιας ηλικίας (**συναισθηματική απορρύθμιση**)
- Αυτό δημιουργεί **δυσκολίες για τα άτομα που τα φροντίζουν**, που πρέπει να αντιμετωπίσουν αυτό το παιδί σαν παιδί μικρότερης ηλικίας σε κάποιους τομείς και σαν παιδί μεγαλύτερης ηλικίας σε άλλους
- Αυτή η αναντιστοιχία μεταξύ αναμενόμενης και πραγματικής αναπτυξιακής ικανότητας **προκαλεί σύγχυση και στο παιδί**

Τέτοιες αναπτυξιακές ασυμφωνίες καθιστούν ευάλωτο το παιδί ή το νέο άτομο σε διάφορους τύπους εκμετάλλευσης (όπως η σεξουαλική εκμετάλλευση)

- *Για παράδειγμα, ένα νέο άτομο ανεπτυγμένο σωματικά μπορεί να έχει τις συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες ενός μικρότερου παιδιού και έτσι μπορεί να μην αντιληφθεί επικίνδυνες καταστάσεις, καθώς αναζητά συναισθηματική ανακούφιση*

Για τους λόγους που συζητήθηκαν μέχρι τώρα, είναι συνεπώς **χρήσιμο να γίνει διάκριση μεταξύ της χρονολογικής (γέννηση) και της λειτουργικής ηλικίας του παιδιού σε κάθε τομέα πριν αποφασιστεί η κατάλληλη παρέμβαση και πώς θα εφαρμοστεί.**

- *Για παράδειγμα, ένα 12χρονο παιδί που ζει σε ένα πλαίσιο φροντίδας, μπορεί να χρειάζεται φροντίδα και εκπαίδευση σε νέες δεξιότητες όπως ένα μικρότερο παιδί 6-7 ετών, ενώ ταυτόχρονα το ίδιο παιδί συνεχίζει να αλληλεπιδρά και προσπαθεί να γεφυρώσει το χάσμα με την ομάδα των 12χρονων συνομηλίκων του. Αυτή είναι μεγάλη πρόκληση για τα άτομα που το φροντίζουν, τα οποία πρέπει να το βοηθήσουν να χτίσει πολλά αναπτυξιακά καθήκοντα σε σύντομο χρονικό διάστημα!*

Στρατηγικές για την ενίσχυση της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης των ευάλωτων παιδιών

- Τακτική αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού σε διαφορετικούς αναπτυξιακούς τομείς μέσω παρατήρησης, δραστηριοτήτων, μιλώντας με το παιδί και μέσω πληροφοριών με άλλους σημαντικούς ενήλικες
- Η διασύνδεση και η επικοινωνία μεταξύ των φροντιστών, εκπαιδευτικών και άλλων επαγγελματιών είναι απαραίτητη
- Τα παιδιά ενδέχεται να παλινδρομήσουν ή να μην παρουσιάσουν την αναμενόμενη πρόοδο κάποιες περιόδους (ιδιαίτερα όταν αντιμετωπίζουν στρεσογόνους παράγοντες): είναι επομένως σημαντική η προσαρμογή των καθηκόντων και των προσδοκιών, ώστε να μην αποθαρρυνθεί το παιδί
- Επίσης, σε άλλες περιόδους, τα παιδιά θα προχωρήσουν ταχύτερα από ότι αναμένεται, έτσι είναι εξίσου σημαντικό να τα ενθαρρύνουμε συνεχώς και να παρέχουμε νέους στόχους και προκλήσεις
- Συνεχής έπαινος και ενίσχυση των επιτευγμάτων, άσχετα από το πόσο μικρά είναι

Τα παιδιά που ζουν σε πλαίσια φροντίδας έχουν ανάγκη από συνεχή προτροπή, ατομική προσοχή και φροντίδα, τέτοια που θα επιθυμούσε ο καθένας για το δικό του παιδί

Τα άτομα που φροντίζουν και οι εκπαιδευτικοί μπορεί αρχικά να χρειαστεί να δομήσουν και να κατευθύνουν αλληλεπιδράσεις με συνομηλίκους (όπως το παιχνίδι στο σχολείο)

- Αυτό πρέπει να γίνεται έως ότου το παιδί είναι σε θέση να διαχειριστεί τις κοινωνικές καταστάσεις με περισσότερη εμπιστοσύνη
- Ακόμη και μετά από αυτό, το παιδί ενδέχεται να χρειάζεται συνεχή καθοδήγηση και υποστήριξη

Να ψάχνετε πάντα τα ταλέντα και τις δυνατότητες ενός παιδιού, ανεξάρτητα από το πόσο δύσκολη είναι η κατάσταση

- Χρησιμοποιήστε **δημιουργικούς τρόπους** για να αποκαλύψετε και να αναπτύξετε περαιτέρω αυτά τα ταλέντα
- Εμπλέξτε **ενεργά το παιδί** ώστε να **συμμετέχει** στην επιλογή των καθηκόντων και των δραστηριοτήτων
  - Τα παιδιά και οι νέοι έχουν έξυπνες και δημιουργικές ιδέες, όταν ακούγονται!

Για περισσότερες πληροφορίες κι άλλα σχετικά
ψυχοεκπαιδευτικά υλικά, παρακαλώ επισκεφθείτε
WACIT (www.wacit.org), ή επικοινωνήστε:
Καθ. Πάνος Βοστάνης (pv11@le.ac.uk)

©University of Leicester

